

Wat is er zo opmerkelijk aan *stressituatie*? Wat is het langste palindroom met afwisselend klinkers en medeklinkers? Zijn er meer woorden als *arbeidsonrust*, *lateihout* en *tafeldiscours*? Om dat soort vragen draait het in de tweemaandelijks rubriek 'Spelen met taal'.

Ovt-rijgen

Blijken - bleken - bleekten, overrijden - overreden - overreedden: dat soort rijtjes waren het onderwerp van de 'Spelen met taal'-oproep in het decembernummer. Het gaat om vormen in de onvoltooid verleden tijd (ovt) die ook een heel werkwoord kunnen zijn.

Er kwamen vele tientallen voorbeelden binnen. Bijvoorbeeld *breken - braken - braakten*, *bekomen - bekwamen - bekwaamden* en *zien - zagen - zaagden*, waarin steeds een sterk werkwoord zit. Maar je kunt ook 'ovt-rijgen' met alleen zwakke werkwoorden: *gissen - gisten - gistten*, *kruien - kruiden - kruidden*, *spellen - spelden - speldden*. En er is één rijtje met twee sterke werkwoorden: *wijten - weten - wisten*.

Het in december al genoemde rijtje van vier, *wijzen - wezen - waren - waarden*, is niet geëvenaard. Wél is het theoretisch nog uit te breiden: het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* vermeldt het verouderde werkwoord *waarden* ('beschermen'), waarmee je *wijzen - wezen - waren - waarden - waarden* kunt maken.

Enkele inzenders wezen erop dat je ook met enkelvoudsvormen kunt ovt-rijgen: *bezit - bezat - bezatte*, *meten - mat - matte*, *stelen - stal - stalde*. Een

speciaal geval daarbij is het rijtje rondom *was*: dat is de ik-vorm van *wassen* en de ovt enkelvoud van *zijn*. *Wassen* zelf heeft twee ovt's: *waste* en *wies*, die beide ook weer een tegenwoordige tijd kunnen zijn, zij het niet in de standaardtaal. Het werkwoord *wasten*, uitgesproken als 'weesten', is gamejargon voor 'verspillen' of 'eliminieren', waarvan de ovt *wastete* luidt; en *wiezen* is een Belgisch-Nederlandse spreektaalvariant van *whisten* (een kaartspel), met als ovt *wiesde*. Je kunt dus met vier ik-vormen de rijtjes *ben - was - waste - wastete* én *ben - was - wies - wiesde* maken.

Maar een mooier rijtje is mogelijk met vier jij- of hij-vormen achter elkaar: *jij/hij wijt - jij/hij weet - jij/hij wist - jij/hij wiste*.

Zie www.onzetaal.nl/spelen/ovt.php voor de volledige lijst. Aanvullingen zijn nog steeds welkom!

Ooproep: 'kalender-rijtjes'

De kalender wordt steeds kalender', zei mijn vader weleens, als de scheurkalender in de loop van het jaar zichtbaar dunner werd. *Kalender*

met de klemtoon op *ka-* is de vergroende trap van *kalend*, het tegenwoordig deelwoord van *kalen* ('kaal worden'). Dat is voer voor 'Spelen met taal'.

Je kunt een rij van negen woorden maken die begint met *kalenders*, waarin elk woord hetzelfde is als het voorgaande woord min de laatste letter. Dus: *kalenders - kalender - kalende - kalend - kalen - kale - kal - ka - k*. Het zijn allemaal bestaande woorden: *kalende* is ook een vorm van *kalen*, *kale* hoort bij *kaal*, *kal* betekent 'gebabbel' of 'babbelaar', *ka* is een vogel, een kade of een manwijf, en *k* is een eufemisme voor 'kanker'. Een rij van tien woorden kan ook: begin met het werkwoord *kalenderen* (een handeling bij het heien) en gebruik daarna *kalendere* (zoals in 'Ik ken nog veel kalendere mannen'); vervolgens komen *kalender*, *kalende*, etcetera.

De woorden in het rijtje worden ook steeds 'kalender', dus misschien is 'kalender-rijtjes' een mooie benaming voor dit verschijnsel. Ik hoor graag of *Onze Taal*-lezers andere woorden kennen waarmee dit mogelijk is, zodat er een verzameling kalender-rijtjes te maken is. Zie ook www.onzetaal.nl/spelen/kalender.php. ■